

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

ในอดีตที่ผ่านมา ภาครัฐได้ให้ความสำคัญในโครงการก่อสร้างภาครัฐเป็นอย่างมาก สังเกตจากงบประมาณส่วนใหญ่ที่ภาครัฐจัดสรรให้กับโครงการสาธารณูปโภคต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ถนน หนทาง ประปา ไฟฟ้า ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 – 9 ทั้งนี้ เหตุผลส่วนหนึ่งที่สำคัญ อาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยได้รับแบบแผนการพัฒนาประเทศตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตะวันตก โดยเฉพาะสหราชอาณาจักร และประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งแบ่งกลุ่มประเทศต่าง ๆ ในโลกออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ ประเทศด้อยพัฒนา ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศพัฒนาแล้ว

นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย จึงได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโครงสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเข้าถึงประชาชนในแต่ละท้องถิ่นของประเทศมากขึ้น โดยกำหนดแผนการพัฒนาโครงสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นักการเมืองที่มีชื่อเสียงในปัจจุบันโดยส่วนใหญ่จึงเติบโตมาจากธุรกิจก่อสร้าง ซึ่งเมื่อนักการเมืองเหล่านั้น เข้ามีบทบาทในรัฐบาล จึงได้กำหนดให้โครงการก่อสร้างภาครัฐ ในโครงการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เป็นหนึ่งในแผนการใช้งบประมาณประจำปี และเป็นเช่นนั้นต่อเนื่องมาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทั้งนี้ เพื่อให้ตนเองสามารถเอื้ออำนวยผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจการเงินสู่บริษัทของตนเอง และบริษัทพวกพ้องจากโครงการก่อสร้างภาครัฐ ซึ่งปราศจากความเสี่ยงทางด้านแผนการลงทุน เนื่องจากเป็นงบประมาณที่ตายตัว สามารถผูกพันงบประมาณข้ามปีได้

ภายหลังจากที่รัฐบาลทักษิณบริหารประเทศในปี พ.ศ. 2544 – 2549 จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า รัฐบาลทักษิณได้นำเสนอนวัตกรรมใหม่ต่อสังคมไทย เพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน ภายใต้หลักการ การสร้าง “ธรรมาภิบาล” ที่ดีในการบริหารราชการ ซึ่งกำลังเป็นกระแสนิยมในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก นวัตกรรมใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างความโปร่งใสของระบบการบริหารราชการโดยตรง คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ หรือที่เรียกว่า e-Auction

รัฐบาลทักษิณ ได้ใช้จุดอ่อนของกระบวนการแสวงหาผลประโยชน์ของนักการเมืองรุ่นเก่า ผันกับจุดแข็งของตนเอง 2 ด้านหลัก ในการสร้างความได้เปรียบให้กับตนเอง เพื่อกำจัดคู่แข่งรายเก่า และกีดกันคู่แข่งรายใหม่ ตลอดจนเอื้อผลประโยชน์ให้บริษัทพวกพ้อง กล่าวคือ

ด้านที่หนึ่ง จุดแข็งทางด้านรัฐศาสตร์ ในฐานะของผู้ที่อยู่วงใน สามารถรับทราบข้อมูลข่าวสารราชการในเชิงลึก โดยเฉพาะบทบาทของตนในฐานะของผู้กำหนดนโยบาย และทิศทางการพัฒนาของประเทศ

ด้านที่สอง จุดแข็งทางด้านเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นความสามารถเฉพาะบุคคล คือ ความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

วิธีการที่รัฐบาลทักษิณใช้ในการดำเนินการสร้างความเชื่อมั่น และสร้างภาพลักษณ์ในการบริหารประเทศ บนความได้เปรียบที่ตนเองสร้างขึ้นนั้น ได้แก่

1. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระบบการบริหารราชการ
2. การปรับโครงสร้างระบบราชการใหม่ ตามหน้าที่ และบทบาทการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น 20 กระทรวง 1 สำนักนายกรัฐมนตรี
3. การจัดสรรงบประมาณของประเทศในรูปแบบใหม่ อาทิ การจัดการรายได้รัฐ จากรายได้ของรัฐวิสาหกิจ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ Public Private Partnership การจัดตั้งนิติบุคคลเฉพาะกิจ (Special Purpose Vehicle) เพื่อดำเนินการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน (Securitization)
4. การออกกฎระเบียบเพื่อตรวจสอบการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ

ดังจะเห็นได้จากกระบวนการ e-Auction ซึ่งถือเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์รูปแบบใหม่ของรัฐบาลทักษิณ

รัฐบาลทักษิณ ได้ประกาศใช้ระบบ e-Auction เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2545 และประกาศเพิ่มเติมในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 (ปรับปรุง พ.ศ. 2545) โดยให้เพิ่มการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นวิธีที่ 6 ต่อมารัฐบาลได้กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่มีมูลค่ามากกว่า 2 ล้านบาทขึ้นไป ต้องใช้ระบบ e-Auction เท่านั้น จากนั้น ภาครัฐได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 เพื่อให้ครอบคลุมการดำเนินการ แต่ในขณะเดียวกัน คณะรัฐมนตรีได้มีมติในการเพิ่มข้อลดหย่อนตามระเบียบบางอย่าง เพื่ออำนวยความสะดวกการจัดซื้อจัดจ้างมีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

เหตุผลส่วนหนึ่งที่ภาครัฐประกาศใช้ระบบ e-Auction เนื่องจาก รัฐบาลไทยได้เห็นชอบในการใช้วิธีการจัดซื้อจัดจ้างทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ และร่วมลงนามในข้อตกลงหลายฝ่ายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ (Government Procurement Agreement หรือ GPA) ในกรอบการเจรจาในข้อตกลงทั่วไป ว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้าสินค้า (General Agreement on Tariffs

and Trade หรือ GATT) ในการเจรจาอนุภูมิภาค โดยประเทศต้นแบบของประเทศไทย คือ ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งได้ร่วมลงนามในข้อตกลงดังกล่าวเช่นเดียวกัน

ระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ ของประเทศสิงคโปร์นั้น ดำเนินการภายใต้แนวคิดหลัก 3 ประการ คือ การเปิดกว้างและเป็นธรรม (Openness and Fairness) ซึ่งรัฐบาลจะพึงปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันกับผู้ประกอบการทุกราย ความโปร่งใสในการดำเนินการ (Transparency) และควมมีประสิทธิภาพในการดำเนินการ (Efficiency) ทั้งนี้ ประเทศสิงคโปร์ ได้ปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างแบบใหม่ โดยใช้วิธีการรวมศูนย์ (Centralization) ในการบริหารจัดการ จากเดิมที่ใช้วิธีการกระจายอำนาจ (Decentralization) การจัดซื้อจัดจ้าง ตามหน่วยงาน กรม กองต่าง ๆ และใช้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างผ่านเว็บไซต์ GeBIZ ซึ่งบริหารงานโดยภาครัฐ ในการประกาศที่โออาร์ การรับข้อเสนอทางเทคนิค และใบเสนอราคาจากภาคเอกชน ฯลฯ

ในขณะที่ประเทศไทย ได้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างผ่านระบบ e-Auction โดยเป็นการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์ ภายใต้หน่วยงานกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง แต่กระบวนการในการดำเนินการประมูลด้วยระบบ e-Auction นั้น กลับดำเนินการผ่านภาคเอกชน โดยให้เหตุผลว่า ภาครัฐยังขาดความพร้อมทางด้านซอฟต์แวร์ และฮาร์ดแวร์ จึงต้องอาศัยภาคเอกชนที่มีซอฟต์แวร์ดังกล่าวเป็นผู้ดำเนินการแทน โดยภาครัฐได้คัดเลือกผู้ให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 10 รายเท่านั้น ซึ่งคัดสรรขึ้นมาโดยคณะกรรมการคัดเลือกผู้ให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้ให้บริการตลาดกลางฯ และเป็นที่น่าสังเกตว่า บริษัทแรกที่ได้รับการคัดเลือก คือ บริษัท ดาต้าแมท จำกัด ซึ่งมีอดีตประธานกรรมการของบริษัท เป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ สังกัดกระทรวงไอซีที สมัยรัฐบาลทักษิณ ในขณะที่ บริษัทที่สองที่ได้รับคัดเลือก มีประธานกรรมการท่านแรก ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ในสมัยรัฐบาลทักษิณเช่นกัน

มูลค่าตลาดของการให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ นั้น ถือว่ามีมูลค่ามากกว่า 1 พันล้านขึ้นไป และมีอัตราการเติบโตเกินกว่าเท่าตัวในแต่ละปี โดยผู้ให้บริการตลาดกลางฯ จะมีรายได้จากการดำเนินการให้บริการประมูลครั้งละไม่เกิน ร้อยละ 3 หรือ ไม่เกิน 30,000 บาท ตามที่กรมบัญชีกลางกำหนด โดยกรมบัญชีกลางได้กำหนดให้คณะกรรมการประกวดราคา คัดเลือกผู้ให้บริการตลาดกลางฯ ตามความเหมาะสมของราคาที่นำเสนอ และรูปแบบการดำเนินการเป็นครั้ง ๆ ไป

ขั้นตอนกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบ e-Auction แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การร่างเอกสารขอบเขตของงาน และการประกาศเชิญชวน ซึ่งเกี่ยวข้องกับ คณะกรรมการ 2 ชุด ได้แก่ คณะกรรมการร่างขอบเขตของงานและเอกสารประกวดราคา และ คณะกรรมการประกวดราคา

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาคัดเลือกเบื้องต้น และการเตรียมการจัดประมูล ซึ่งคณะกรรมการ ประกวดราคาจะเป็นผู้คัดกรองคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้มีสิทธิเสนอราคา ตลอดจนการคัดเลือกผู้ให้ บริการตลาดกลางฯ

ขั้นตอนที่ 3 การประมูลด้วยระบบ e-Auction และการประกาศผล

เหตุผลที่รัฐบาลทักษิณ สร้างเครื่องมือใหม่ในการดำเนินการแสวงหาผลประโยชน์ อาจ กล่าวได้ว่า

1. การสร้างผลกระทบในระดับภาพรวมธุรกิจ ซึ่งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกทางด้านความโปร่งใสในการบริหารงาน ส่งผลการได้รับการจัดอันดับ ความน่าเชื่อถือในการลงทุน ซึ่งทำให้มีเม็ดเงินจากต่างประเทศลงทุนในตลาดทุนของประเทศเป็น จำนวนมาก และส่งผลให้ธุรกิจก่อสร้างซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์สามารถเก็บ กำไรได้จากราคาตลาดของบริษัท

2. การสร้างผลกระทบในระดับเศรษฐกิจจุลภาค ซึ่งกระทบต่อการกระตุ้นการใช้จ่ายของ ภาคแรงงานของประเทศ โดยเฉพาะแรงงานในธุรกิจก่อสร้าง รวมไปถึงการกระตุ้นเศรษฐกิจของ กลุ่มธุรกิจต้นน้ำ ได้แก่ ธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง ธุรกิจกลางน้ำ ได้แก่ ธุรกิจก่อสร้างต่าง ๆ และ ธุรกิจปลายน้ำ ได้แก่ ธุรกิจพัฒนาที่ดิน และอสังหาริมทรัพย์

การที่ภาครัฐใช้ e-Auction หรือการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์นั้น ยังไม่ สามารถคลายความสงสัยของภาคประชาชน ต่อการแสวงหาผลประโยชน์ในโครงการก่อสร้าง ต่าง ๆ ของภาครัฐ เป็นที่น่าสังเกตว่า กระบวนการแสวงหาผลประโยชน์ระหว่างการจัดซื้อจัดจ้าง ระหว่างระบบเดิม คือการยื่นซองประมูล และระบบใหม่ คือ e-Auction นั้น แทบไม่มีความ แตกต่างในหลักการ อาจแตกต่างกันในรายละเอียด และผู้แสวงหาผลประโยชน์รายใหม่ที่ก้าวเข้ามา สู่ขบวนการแห่งผลประโยชน์ หลักการในการแสวงหาผลประโยชน์เปรียบเทียบกับระบบเดิมและ ระบบใหม่ อาจกล่าวได้ ดังนี้

1. การถือสเปก ในขั้นตอนการร่างขอบเขตของงาน และเอกสารประกวดราคา รวมถึง กรณีของการจ้างบริษัทที่ปรึกษา เพื่อทำการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ และการเสนอระบบ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม

2. การจ่ายเงินได้โตะให้กับข้าราชการ เพื่อขอให้บริษัทตนมีสิทธิเสนอราคา

3. การเจรจาเพื่อสมยอมราคา ระหว่างธุรกิจก่อสร้างที่เข้าร่วมการประมูล

4. การจัดซื้อจัดจ้างพิเศษ สามารถดำเนินการได้ หากหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องพิจารณาอนุมัติ โดยส่วนใหญ่แล้ว จะเป็นการจัดซื้อจัดจ้างพิเศษ ในกรณีที่ภาครัฐต้องการพัสดุที่ลักษณะพิเศษ และมีเพียงบริษัทเดียวที่สามารถจัดหาพัสดุดังกล่าวได้

5. การเรียกเก็บหัวคิวระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง และลดการรับประกันความแข็งแรงของงานดังกล่าวลงจาก 150% เหลือเพียง 130 – 140%

6. การจ่ายค่าตอบแทนให้กับข้าราชการที่ตรวจรับงาน

7. จำนวนส่วนแบ่งที่ต้องจ่ายให้กับนักการเมือง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10 – 20 ของมูลค่างาน

อย่างไรก็ตาม การใช้ประโยชน์จากช่องว่างของกระบวนการ e-Auction นั้น จะต้องเป็นผู้ที่เข้าใจระบบการประมูลด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างลึกซึ้ง ตลอดจนสามารถใช้ประโยชน์จากกระบวนการดังกล่าวได้อย่างชาญฉลาดเท่านั้น

กลุ่มผู้แสวงหาผลประโยชน์ในการดำเนินโครงการดังกล่าว อาจแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม โดย 4 กลุ่มแรก เป็นกลุ่มผู้แสวงหาผลประโยชน์ในระบบเดิม และกลุ่มสุดท้าย คือ ผู้ให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นกลุ่มผู้แสวงหาผลประโยชน์รายใหม่ ในระบบใหม่

1. นักการเมือง ซึ่งต้องการแสวงหาผลประโยชน์จากโครงการก่อสร้างภาครัฐ เพื่อหารายได้ให้กับตนเอง เพื่อนำมาใช้จ่ายในกิจการการเมืองของตน ตลอดจนเพื่อเป็นการสร้างฐานคะแนนในท้องถิ่นของตน สำหรับการเลือกตั้งครั้งถัดไป

2. ข้าราชการการเมือง ซึ่งมุ่งเน้นการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อความร่ำรวยส่วนบุคคล ตลอดจนการช่วยนักการเมืองในพรรคของตนในการสร้างฐานคะแนนนิยม

3. ข้าราชการประจำ ซึ่งแสวงหาผลประโยชน์ ทั้งเพื่อความร่ำรวยของตน ตลอดจนเพื่อความอยู่รอดในระบบราชการ ซึ่งจำเป็นต้องกินตามน้ำ และเอาใจฝ่ายการเมืองทั้งหลาย

4. ธุรกิจก่อสร้าง ซึ่งแสวงหาผลประโยชน์ เพราะต้องการรับงานโครงการก่อสร้างภาครัฐ โครงการต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอดของตนเอง

5. ผู้ให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งถึงแม้ว่าจะเข้ามาเป็นผู้เล่นใหม่ในทีมแสวงหาผลประโยชน์ แต่สามารถดำเนินการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของเจ้านาย ซึ่งอาจเป็นข้าราชการการเมืองที่กำหนดใบสั่งตรงมาได้ ในการอำนวยความสะดวกในการดำเนินการแสวงหาผลประโยชน์ ในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการ e-Auction

อาจกล่าวได้ว่า ปฏิสัมพันธ์ เกิดขึ้นระหว่างรัฐบาลทักษิณ ซึ่งเป็นกลุ่มทุนทางการเมือง กับ ธุรกิจก่อสร้าง ซึ่งมีอำนาจทางการตลาด ได้แก่ ทุน และเทคโนโลยี แล้วเกิดนวัตกรรมใหม่ในการแสวงหาผลประโยชน์ในโครงการก่อสร้างภาครัฐ ได้แก่ e-Auction

อนึ่ง การใช้ระบบ e-Auction ของรัฐบาลนั้น เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ 3 ข้อหลัก กล่าวคือ

1. ความยุติธรรมทางการค้า (Openness and Fairness) ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว จากการดำเนินการตามที่ได้กล่าวในข้างต้น กระบวนการร่างขอบเขตของงาน และเอกสารประกวดราคา ยังคงจำกัดกลุ่มผู้ประกอบการเพียงบางกลุ่มเท่านั้น โดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจที่มีเส้นสายทางการเมือง ในขณะที่เดียวกัน กลับกีดกันคู่แข่งรายเก่า และธุรกิจรายใหม่ เพื่อให้ไม่สามารถเข้ามาในตลาดได้
2. ความโปร่งใสในการดำเนินการ (Transparency) ซึ่งถึงแม้ว่ากระบวนการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีนั้น ก่อนข้างโปร่งใส แต่ในทางปฏิบัติแล้ว กลับไม่โปร่งใสอย่างที่ควรจะเป็น อาทิ วิธีการสรรหาบริษัทผู้ให้บริการตลาดกลางฯ ฯลฯ
3. ความมีประสิทธิภาพในการดำเนินการ (Efficiency) ซึ่งจากการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง โดยใช้ระบบ e-Auction นั้น ส่งผลให้การพิจารณาอนุมัติการจัดซื้อจัดจ้างรวดเร็วขึ้น และรัฐบาลสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายจากการประมูล เมื่อเปรียบเทียบกับราคากลาง แต่ในทางกลับกัน เป็นที่น่าสังเกตว่า ภาครัฐกลับมิได้ประหยัดงบประมาณอย่างที่ควรจะเป็น สังเกตจากสถิติตัวเลขการประหยัดจากงบประมาณ ซึ่งลดน้อยลงเหลือเพียงประมาณ ร้อยละ 5 เท่านั้น

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแสวงหาประโยชน์ทางการเมือง ได้แก่

1. ประชาชนได้รับคำตอบแทนที่ต่ำกว่าความเป็นจริง กล่าวคือ
 - 1.1 ประชาชนได้งานคุณภาพที่ต่ำลง
 - 1.2 ประชาชนจำเป็นต้องจ่ายเงินแพงขึ้น
2. ธุรกิจก่อสร้าง ไม่สามารถพัฒนาเทคโนโลยีทางด้าน การก่อสร้างได้ เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ
3. ประชาชนจำเป็นต้องพึ่งพิงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ด้านการก่อสร้างจากต่างประเทศ
4. การแข่งขันที่เป็นธรรมในตลาดโครงการก่อสร้างภาครัฐ ไม่สามารถเกิดขึ้นได้
5. บริษัทก่อสร้างขนาดเล็ก ไม่สามารถขยายกิจการ และเติบโตได้เท่าที่ควร
6. การสร้างวัฒนธรรมการแสวงหาผลประโยชน์ในวงราชการรูปแบบใหม่ ซึ่งมีการแอบแฝงผลประโยชน์ที่ซ่อนเร้นมากขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

เป็นที่ยอมรับกันว่า ระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ ถือได้ว่าเป็นระบบการจัดซื้อจัดจ้างที่มีความโปร่งใสมากที่สุด สามารถประหยัดงบประมาณ เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร การจัดซื้อจัดจ้างในภาครัฐ สามารถตรวจสอบการดำเนินการได้ อย่างไรก็ตาม การแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ก็ยังคงมีอยู่ ไม่ลดน้อยไปจากเดิม ฉะนั้น แนวทางในการแก้ไข

ปัญหาการแสวงหาผลประโยชน์ในการจัดซื้อจัดจ้างโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ รวมถึงโครงการก่อสร้างขนาดกลางและขนาดเล็ก และการจัดซื้อจัดจ้างจัดหาพัสดุครุภัณฑ์ในภาครัฐนั้น อาจมีแนวทางแก้ไขปัญหา ดังนี้

1. การจัดตั้งองค์กรอิสระ เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐทั้งหมด โดยเฉพาะ โดยมีภารกิจหลัก ดังนี้

1.1 มีหน้าที่ในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างทุกโครงการในภาครัฐ โดยจะต้องมีเจ้าหน้าที่ขององค์กรอิสระนี้ อยู่ในคณะกรรมการทุกชุดที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างดังกล่าว

1.2 เป็นผู้ดำเนินการประกวดราคาแทนผู้ให้บริการตลาดกลาง ซึ่งเป็นบริษัทเอกชน ทั้งนี้ จะต้องกำหนดมาตรฐานของระบบโปรแกรมสำหรับการจัดซื้อจัดจ้าง ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยการรวบรวมผู้เชี่ยวชาญด้านวัสดุและการก่อสร้างต่าง ๆ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบซอฟต์แวร์ เพื่อการดำเนินการประกวดราคาด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 มีหน้าที่ในการกำหนดราคากลางค่าก่อสร้างและอื่น ๆ โดยเข้าไปมีส่วนในการคิดประมาณราคากลางค่าก่อสร้างให้ถูกต้องเป็นธรรมกับทุกฝ่ายโดยปกติ หน่วยงานเจ้าของโครงการต่างจะเป็นผู้กำหนดรูปแบบรายการก่อสร้าง และกำหนดราคากลางค่าก่อสร้าง โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในหน่วยงานนั้นเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด หรือหน่วยงานดังกล่าวอาจจะจ้างบริษัทที่ปรึกษา เพื่อดำเนินการกำหนดรูปแบบรายการก่อสร้างกำหนดราคาประมาณการค่าก่อสร้าง จากนั้นหน่วยงานดังกล่าวจะแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดราคากลางขึ้นมา เพื่อพิจารณาประมาณราคาค่าก่อสร้างของบริษัทที่ปรึกษาดังกล่าว และเห็นชอบให้เป็นราคากลางค่าก่อสร้างของโครงการนั้น จะเห็นได้ว่า ถ้าหากการกำหนดราคากลางค่าก่อสร้างเป็นราคาที่ถูกต้อง มีความเป็นธรรม ไม่กำหนดให้สูงหรือต่ำกว่าราคาที่เป็นจริง การแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ก็จะน้อยลง แต่สาเหตุที่ไม่สามารถแก้ไขการแสวงหาผลประโยชน์ให้ลดน้อยลงได้ เป็นเพราะการกำหนดราคากลางในปัจจุบันไม่มีมาตรฐานเท่าเทียมกัน สามารถกำหนดราคากลางให้สูงเกินจริง หรือต่ำเกินจริงเท่าไรก็ได้ และมีเหตุผลที่สามารถเป็นข้ออ้างว่าเหตุใดราคาค่าก่อสร้างจึงสูงหรือต่ำเช่นนั้น ฉะนั้นเมื่อหากการกำหนดราคาค่าก่อสร้างสามารถปรับสูงหรือต่ำได้ การประกวดราคาการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ จึงไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สามารถประหยัคงบประมาณค่าก่อสร้างของประเทศได้ เนื่องจาก ราคากลางเป็นราคาสูงสุดที่ผู้เสนอราคาด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์จะเสนอได้ การจะป้องกันไม่ให้ผู้เสนอราคาสมยอมกัน ไม่สามารถปฏิบัติได้ เนื่องจากผู้เสนอราคาทุกราย แม้ไม่รู้จกกัน แต่ก็สามารถมีความสัมพันธ์ติดต่อกัน เพื่อสมยอมกันได้ ก่อนที่จะมีการยื่นเสนอราคา ดังนั้น การกำหนดราคากลางค่าก่อสร้างอย่างสมเหตุสมผลเป็นราคาที่เหมาะสม ถูกต้อง และเป็นธรรม แม้ว่าจะมีการสมยอมกัน ก็ไม่สามารถเสนอราคาได้สูงกว่าราคากลางที่กำหนดไว้

เหมาะสมแล้ว ทำให้ภาครัฐไม่ต้องจ่ายเงินค่าจ้างสูงเกินจริง การแสวงหาผลประโยชน์ก็จะไม่มีหรือลดน้อยลงด้วย

1.4 เมื่อมีการกำหนดราคากลางการก่อสร้าง เพื่อให้เป็นการกำหนดราคากลางการก่อสร้างที่เหมาะสม ถูกต้อง และเป็นธรรม ไม่ต้องจัดตั้งงบประมาณแผ่นดินสูงเกินจริงอย่างแท้จริง จำเป็นจะต้องมีการตรวจสอบการกำหนดราคากลางดังกล่าว โดยคณะกรรมการชุดใหม่ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยให้มีหน้าที่ตรวจสอบรายละเอียดการกำหนดราคากลางค่าก่อสร้างที่หน่วยงาน หรือบริษัทที่ปรึกษาของหน่วยงานได้เสนอมา และพิจารณาอนุมัติเพื่อกำหนดเป็นราคากลางของทางราชการต่อไป ทั้งนี้ จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนที่จะมีการร่างเอกสารขอบเขตของงาน ประกาศเชิญชวน และประกาศการประกวดราคาด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ เหตุผลที่จำเป็นจะต้องมีคณะกรรมการชุดตรวจสอบดังกล่าว เนื่องจากที่ปฏิบัติผ่านมา เมื่อหน่วยงานได้กำหนดราคากลางโดยคณะกรรมการกำหนดราคากลาง และหัวหน้าหน่วยงานอนุมัติแล้ว ในทางปฏิบัติจะไม่มีตรวจสอบราคากลางดังกล่าวว่ามีที่ไปที่ไปเช่นไร รายละเอียดราคากลางเป็นเช่นไร ตั้งแต่ผู้ประมาณราคาของหน่วยงาน หรือจากบริษัทที่ปรึกษาของหน่วยงานได้ดำเนินการไว้ คณะกรรมการกำหนดราคากลางก็จะเสนอกำหนดราคากลางเช่นนั้น ไม่มีการแก้ไข งบประมาณแผ่นดินมีอยู่เท่าไร ก็จะใช้งบประมาณนั้นทั้งหมด ซึ่งถ้าหากงบประมาณแผ่นดินที่ตั้งไว้สูงเกินจริง เพื่อไว้สำหรับการแสวงหาผลประโยชน์ของคณะต่าง ๆ การกำหนดราคากลางก็จะสูงเท่ากับงบประมาณที่สูงเกินจริงนั้น ทำให้ภาครัฐจะต้องจ่ายเงินสำหรับโครงการนั้นสูงกว่าความเป็นจริง หากมีคณะกรรมการชุดตรวจสอบขึ้นมาอีกชุด และดำเนินการตรวจสอบอย่างถูกต้องและเชี่ยวชาญแล้ว ก็จะสามารถกำหนดราคากลางได้อย่างเหมาะสม ภาครัฐก็จ่ายเงินสำหรับโครงการอย่างเหมาะสม ทำให้ลดการสมยอมของผู้เสนอราคา ลดการแสวงหาผลประโยชน์ให้น้อยลง เพราะผู้เสนอราคาคงจะไม่ยอมดำเนินการ โดยที่ทราบว่าจะต้องขาดทุนแน่นอน

2. มีการตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และมีมาตรการการลงโทษอย่างเด็ดขาด โดยจะต้องเอาจริงเอาจังกับการตรวจสอบและลงโทษทุกชั้นตอนของการดำเนินการ แม้ว่าในปัจจุบันจะมีสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) สำนักงานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ปปช.) มีหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบการทุจริตประพฤติมิชอบของหน่วยงานของรัฐอยู่แล้ว แต่จะมีผลเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น แต่สำหรับบริษัทที่ปรึกษาซึ่งเป็นเอกชนกฎหมายของ สตง. และ ปปช. ไม่สามารถลงโทษได้ ฉะนั้น จะต้องมีการตรวจสอบการทุจริตประพฤติมิชอบ ทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ และบริษัทที่ปรึกษา รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

3. การตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชัน และการแสวงหาผลประโยชน์รูปแบบต่าง ๆ โดยภาคประชาชน ทั้งนี้ ภาครัฐต้องสนับสนุนความรู้ และสร้างความเข้าใจของภาคประชาชน เกี่ยวกับธุรกิจก่อสร้าง เพื่อให้ภาคประชาชนสามารถติดตามการดำเนินการประมูลโครงการต่าง ๆ ตลอดจนสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับขอบเขตของงาน เอกสารประกวดราคา ฯลฯ ได้อย่างเต็มที่

4. การเปิดโอกาสให้ภาคประชาชน สามารถตรวจสอบการดำเนินการทุจริตคอร์รัปชัน และการแสวงหาผลประโยชน์ในการประมูลโครงการต่าง ๆ อย่างโปร่งใส อาทิ การเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประมูลจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

5. การวางแผนการดำเนินโครงการก่อสร้างภาครัฐ โดยเฉพาะโครงการขนาดใหญ่ในระยะยาว ตลอดจนเปิดเผยข้อมูลแผนงานโครงการต่าง ๆ สู่สังคมอย่างโปร่งใส อันจะอำนวยความสะดวกขั้นตอนต่อไปในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ไม่ว่าจะเป็นการร่างขอบเขตของงาน การประกาศการประมูลงานโครงการดังกล่าวสู่สาธารณชน ซึ่งในต่างประเทศได้มีการประกาศล่วงหน้า 30 วัน เพื่อรับฟังความคิดเห็นในวงกว้าง

6. ภาครัฐจะต้องมีนโยบายในการส่งเสริมอุตสาหกรรมก่อสร้างของประเทศ อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรมในการจัดซื้อจัดจ้างโครงการต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ธุรกิจก่อสร้างที่มีขนาดเล็ก และขนาดกลางสามารถพัฒนาตนเอง เพื่อให้สามารถเติบโตเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ได้ โดยเฉพาะในด้านของเทคโนโลยีขั้นสูงในการก่อสร้าง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติในอนาคต

7. การปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องของการคอร์รัปชันในระยะยาว โดยเริ่มปลูกฝังจากเยาวชนในปัจจุบันถึงศีลธรรม และจริยธรรมที่ถูกต้อง แทนการบริโภคข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งก่อให้เกิดทัศนคติที่ไม่ถูกต้องต่อการทุจริตคอร์รัปชัน